

3. Тичина І.М. До проблеми визначення та класифікації цінностей громадської діяльності. *Молодь в умовах нової соціальної перспективи*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Житомир, 2004р. С.342-344.

Світлана КАЛАУР

*Доктор педагогічних наук, професор,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
svitlanakalaur@gmail.com*

Микола НАГОЛЮК

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
naholiuk111@ukr.net*

ПРОФЕСІЙНІ ЦІННОСТІ МОЛОДШОГО ПЕРСОНАЛУ ПРИКОРДОННИХ ВІДОМСТВ: ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР ФОРМУВАННЯ

Сьогодні професійна підготовка персоналу відомств прикордонної та берегової охорони в країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) відбувається на основі чітких та уніфікованих стандартів, основним з яких є Єдина програма підготовки співробітників європейських прикордонних відомств (ЄПП). Зокрема варто наголосити на тому, що дана програма, серед іншого, містить питання, які безпосередньо стосуються формування цінностей професійної діяльності європейських прикордонників, а також дотримання основоположних прав людини. Вагоме місце у даній програмі відведено дотримання стандартів європейського кодексу етики правоохоронців, а також національних норм етики прикордонників, вимог стандартів культури проведення прикордонних перевірок в пунктах пропуску через кордон та охорони протяжних ділянок кордону, акцентовано увагу також і на дотриманні правил здорового способу життя [1].

Відзначимо, що сучасні європейські прикордонники повинні демонструвати високий рівень сформованості професійно-важливих якостей, професіоналізму та оперативної сумісності. Вони повинні відрізнитись професіоналізмом, чесністю, неупередженістю, повинні володіти почуттям відповідальності, мати сформовану здатність ефективно працювати в стресових ситуаціях і володіти повагою до дотримання основоположних прав людини. Загалом, варто акцентувати увагу на тому,

що культура прикордонної служби ґрунтується, головним чином, на захисті людської гідності й почутті обов'язку.

На основі вивчення нормативних документів [2] було з'ясовано, що загальноєвропейські цінності професійної діяльності молодшого персоналу прикордонних відомств ЄС охоплюють:

- усвідомлення прикордонником вибору цієї професії, її значення в рамках національної безпеки, намір дотримуватись принципів доброчесної поведінки під час виконання службових обов'язків;
- намір відрізнитись культурою, скромністю та витримкою, дотримуватись відомчих стандартів прикордонної культури;
- розуміння потреби вести здоровий спосіб життя, особисто прагнути саморозвитку.

Відзначимо, що однією з основних цілей ЄПП виступає забезпечення формування професійних цінностей молодшого персоналу прикордонних відомств, основним з яких вважається дотримання основоположних прав осіб, які перетинають кордон. Так, ситуація з біженцями в Європі, яка почала розгортатися ще у 2015 році привернула увагу як прикордонних служб так і організацій з питань міжнародного захисту. Прибуття в ЄС близько мільйона осіб у якості біженців підкреслило необхідність врахування в охороні кордонів основоположних прав людини, необхідності посилення співробітництва відомств з функціями охорони кордону.

Конфлікти і нестабільність, у тому числі в сусідніх з Європою країнах, продовжують спонукати біженців прямувати до Європи. Тому прикордонні відомства активно розробляють системні заходи, які безпосередньо спрямовані на забезпечення справедливої, ефективної та гуманної системи реагування на такі випадки. У цій площині професійна підготовка співробітників прикордонних служб першої лінії контролю, які мають найважливіше завдання – підтримувати та захищати основоположні права всіх осіб, що перетинають кордон, зокрема, виявляти та направляти у відповідні органи та служби осіб, які шукають міжнародного захисту, та осіб, які належать до груп ризику, є важливим компонентом готовності фахівця до реагування, і дає можливість ЄС ефективно керувати переміщенням через кордон осіб з дотриманням основоположних прав.

Встановлено, що ЄПП сприяє досягненню цих цілей, пропонуючи ефективний формат формальної, неформальної та інформальної професійної підготовки прикордонників ЄС у відповідності до міжнародних та європейських стандартів. Водночас програма передбачає подальше формування поваги до основоположних прав людини під час здійснення будь якої діяльності, пов'язаної з охороною кордону, зокрема

шляхом створення механізму індивідуального розгляду скарг та більшої уваги до потреб вразливих груп населення, зокрема мова йде про дітей. Цей факт став вагомим доповненням до міжнародного та європейського законодавства в сфері управління та охорони кордонів [1].

У контексті нашого дослідження цікавим є той факт, що ЄПП викладені кращі європейські практики сфери забезпечення безпеки усіх типів ділянок кордону. Положення цієї спільної програми підготовки сприяють підтриманню інтегрованості персоналу прикордонних організацій ЄС, стандартів проведення спільних операцій, підтримання співробітництва та організації програм обміну фахівців з охорону кордону.

Однією з основних цілей цієї спільної програми фахової підготовки прикордонників є встановлення спільних стандартів професійної діяльності персоналу прикордонних відомств і берегової охорони. Нині ЄС докладає вагомих зусиль щодо включення основоположних прав людини в якості невід'ємної частини всієї службово-оперативної діяльності, яку здійснює молодший персонал прикордонних відомств під час виконання ними своїх безпосередніх професійних обов'язків. Причому варто акцентувати увагу на тому, що повага до основоположних прав людини у діяльності прикордонників має вирішальне значення, оскільки має суттєвий вплив на весь процес організації оперативно-службової діяльності. Тому агентство прикордонної і берегової охорони ЄС Фронтекс продовжує розробляти і реалізовувати стратегію в галузі основоположних прав людини, яка містить ефективний механізм контролю та забезпечення підзвітності за дотриманням основоположних прав людини під час виконання прикордонниками своїх обов'язків. Наголосимо на тому, що особлива увага приділяється найбільш розповсюдженим основоположним правам людини і аспектам, які пов'язані із захистом у всіх питаннях, що охоплює Інтегроване управління кордонами в ЄС, фокусуючись на підвищенні загальної обізнаності фахівців щодо основних принципів дотримання основоположних прав людини, включаючи право на міжнародний захист.

Вагомим чинником вважаємо той факт, що у ЄПП підкреслюється необхідність подальшого заохочення поваги до основоположних прав людини у всіх видах діяльності прикордонних відомств, включаючи створення механізму розгляду індивідуальних скарг і приділення більшої уваги потребам вразливих груп, зокрема дітей. Сьогодні європейські прикордонні відомства продовжують докладати вагомі зусилля, які безпосередньо спрямовані на створення гуманної, справедливої та ефективною системи забезпечення ефективною роботи з мігрантами і

біженцями, що базується на захисті вразливих груп і дотриманні прав людини.

У наведеному контексті професійна підготовка молодшого персоналу прикордонних відомств і берегової охорони, на яких покладене найважливіше завдання з підтримки та захисту основоположних прав усіх осіб, що перетинають кордон, виступає невід’ємним фактором готовності до реагування на сучасні загрози, що дозволяє державам-членам ефективно управляти пропуском осіб і вантажів через свої кордони дотримуючись при цьому основоположних прав людини, зокрема при виявленні, інформуванні та подальшій роботі з особами, які шукають міжнародного захисту, а також з особами, які належать до вразливих груп населення.

Отже, у підсумку підкреслимо, що наразі, у часи повномасштабного вторгнення росії в Україну, саме професійні цінності прикордонників мають переважати їхні особисті потреби. З огляду на це професійні цінності мають бути ваговою частиною корпоративної культури Державної прикордонної служби.

Подальші наші напрацювання будуть спрямовані на вивчення шляхів імплементації загальноєвропейських підходів до формування професійних цінностей молодшого персоналу прикордонних відомств у професійну підготовку українських фахівців Державної прикордонної служби у систему післядипломної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Common Core Curriculum for Borderguard training Basic in the European Union (CCC 2022). FRONTEX Agency in cooperation with European Union countries, Poland, Rondo ONZ 1, 2022. 346.
2. FRONTEX Code of Conduct. URL: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/General/Frontex_Code_of_Conduct.pdf.